

NEŽÁDOUCÍ ZNÁMKY

Ve známkové tvorbě se občas stane, že buď již připravená či dokonce hotová známka či aršík nakonec nespátří světlo světa nebo jsou po určité době, někdy i velmi krátké, předčasně staženy z oběhu.

Z naší známkové tvorby je možné jen námkou připomenout poměrně krátkou dobu používání známky Husita z roku 1920, nevzdání již k distribuci připravených známek k XIV., tzv. Vysočanskému sjezdu KSČ v roce 1968 a "šachy" kolem aršíku k 80. narozeninám prezidenta Ludvíka Svobody v roce 1975. Důvody byly vždy většinou politické.

U známky Husita jsou pohnutky méně zřejmé. Autor jejího návrhu Alfons Mucha byl nejen věhlasným malířem, ale i velkým vlastencem. Původní návrh (obr. 1), navíc umocněný francouzským nápisem "Droit á la coupe" (Právo na kalich), byl připomínkou nejen slavného období naší historie, ale v širším smyslu vyjadřoval i právo na pravdu, národní i sociální spravedlnost a svobodu svědomí. Odstranění zmíněného nápisu mohlo, ale také nemuselo být zcela politicky motivováno. Důvod mohl být prozaičtější, nechtěl k přídavným, navíc cizojazyčným textům na našich známkách vůbec.

Známky Husita byly nakonec vydány (1. a 10.6.1920) bez inkriminovaného nápisu, v nominálních hodnotách 80 a 90 h (obr. 2). Tyto nepraktické nominální hodnoty měly sice omezené uplatnění v poštovních tarifech, ale jejich stažení již po 11 měsících (30.4.1921) mohlo mít i politický podtext. Nutno mít na zřeteli, že od podzimu 1920 začala u nás vládnout "široká koalice", tj. úřednická vláda pěti stran, v níž velké slovo měli prokatolictví agrárníci a lidovci. Zda protikatolický motiv známek byl tím pravým důvodem, je závěr možná spekulativní, ale i možný vzhledem k politické složitosti doby a různým zákulisním dohodám.

Obr. 1

Obr. 2

Mnohem čitelnější a zcela jednoznačná je situace u nevzdání známek k Vysočanskému sjezdu (obr. 3). Jeho průběh a závěry byly absolutně nepřijatelné pro nejkonzervativnější živly v KSČ nejen tehdy, ale i po dlouhou řadu let dalších.

Peripetie kolem "prezidentského" aršíku byly zejména v poslední době publicisticky frekventovaným tématem, a to jak ve Filatelii (9/97), tak zejména v Merkur-Revue (6/97 i 1/98) a není nutné je dále rozebírat.

Podobné protichůdnosti se však nevyhnuly ani jiným zemím světa. Možná u nás je méně známá historie americké známky připravované v roce 1995 k 50. výročí výbuchu první atomové bomby v Hirošimě. Znáмка připomínající tuto skutečnost měla být zařazena jako jedna z desetiznámkového aršíku věnovaného nejdůležitějším událostem posledního válečného roku 1945.

Vydání této známky bylo nakonec odvoláno na popud samotného prezidenta Clintona. Vedly k tomu politické důvody a oficiálně bylo uváděno, že vydání právě této známky by připomínalo zejména tisíce mrtvých a trvale zdravotně postižených Japonců v Hirošimě a Nagasaki. Mediálními prostředky bylo odvolání zmíněné známky prezentováno jako prezidentova kapitulace před nátlakem ze strany Japonců. Iniciativy se v tuto chvíli chopily dobročinné organizace a známku daly vytisknout v původní barvě i velikosti, ale s nulovou nominální hodnotou (obr. 4). Tyto známky se pak prodávaly jako dobročinné a výtěžek byl určen ve prospěch zdravotně poškozených atomovým výbuchem.

V sousedním Německu došlo k stažení již vydaných známek zcela nedávno. Německá poštovní správa vydala 6.11.1997 příležitostnou známku k 200. výročí narození básníka Heinricha Heineho. Tato známka o nominální hodnotě 1,10 DM musela být na nátlak veřejnosti z prodeje stažena po necelých 14 dnech, přesně 18.11.1997. Co bylo důvodem k protestům? Současná praxe německé pošty preferuje distribuci známek v desetikusových přepážkových listech s ozdobným okrajem, majícím vztah k vydávané známce. U zmíněné příležitostné známky jsou v okrajích slovně vypsány letopočty narození a úmrtí Heineho. Pro jejich označení byly použity starogermánské runy, pro narození a pro úmrtí. Podobné značky pro data narození a úmrtí lze mj. nalézt i na protektorátní známce z roku 1943, vydané k 1. výročí úmrtí Heydricha.

A právě tyto runy vyvolaly v Německu bouři protestů. Není se čemu divit, v současné době mají v Německu problémy se silicím neonacistickým hnutím a některé z těchto extremistických skupin právě tyto runy používají jako svůj znak. Protesty umocnila i známá skutečnost, že Heine byl židovského původu.

Vzhledem k nezávadnosti vlastních známek se tyto do prodeje jistě vrátí, ať již s přepracovaným okrajem nebo vůbec bez něj.

Jiří Kašpar a Karel Holoubek

Obr. 3

Obr. 4

